

Aamulehti: Puskaradiota Pirunvuorelta – yhteyksiä luonnosta maailman ääriin

Taa-ti-taa-ti. Taa-taa-ti-taa. Kuulostaa ihan peruskoulun musiikin teorialta, mutta sitä se ei ole.

Ääni kuuluu mustasta parin kilon painoisesta laatikosta, joka on aseteltu pienelle retkipöydälle keskelle ei mitään. Ympärillä tuuli kohisee, karpäset pörräävät iholla ja muutama mustikka mättäällä on saanut väriä pintaan. Taat ja tiit toistuvat luonnonhelmassa nopeassa tahdissa ja muodostavat viestin, jota harvat ymmärtävät. He, jotka ymmärtävät, ovat radioamatöörejä tai muuten sähkötyksen taitavia henkilöitä.

Sastamalalainen Timo Niemimaa on yksi, ja hänen matkassaan olemme nyt. Tarkoitus on selvittää, mihin kauas radioaallot kantavat Sastamalasta muutaman metrin pituisen antennin ja 20 watin tehoilla lyhytaaltoja lähettävän laatikon voimin. Ketkä meille vastaavat ja mistä?

Jotta homma ei olisi liian helppoa, olemme päättäneet pystyttää radioaseman luonnonhelmaan Sastamalan Pirunvuorelle. Olemme puskaradisteja.

Puskaradiotoiminta on yksi radioamatööriharrastuksen ”osalajeista”, jossa kannettava radioasema viedään luonnonsuojelualueelle ja tämän jälkeen otetaan yhteyksiä muihin radioasemiin. Vastaanottava pää voi olla missä tahansa maailmalla; luonnonsuojelualueella tai esimerkiksi kotonaan. Sama onnistuisi kännykälläkin, voisi joku sanoa. Niemimaa myöntää näin olevan, mutta radioamatööri-toiminnassa on oma erityinen viehätysensä. ”Tämä perustuu yksinkertaisiin laitteisiin, joista osa voi olla itse rakennettujakin”, hän sanoo.

Niemimaa näyttää kuriiripalvelun kautta tulleita kortteja, joita hän on saanut radiokontakteiltaan ympäri maailman; Naurusta, Länsi-Saharasta, Vietnamista ja Nepalista, muun muassa. Puskaradiolla pisimmät yhteydet hän on ottanut Sastamalasta Yhdysvaltain itärannikolle ja Baikal-järven itäpuolelle asti.

Kuulostaa eksoottiselta. Mistä kuulemmekaan kuulumiset?

Timo Niemimaa aloittaa päivän tottuneesti radioaseman pystyttämällä. Hän kaivaa repustaan pitkän maston, johon tulee antenni, ja pystyttää sen puun kylkeen.

Lisäksi tarvitaan radiolähetin sekä mikrofoni puheyhteyksiä ja sähkötysavain sähkötysyhteyksiä varten.

Kokonaisuuden viimeistelee lippu, joka kertoo, että kyseessä on suomalainen puskaradioasema.

Jotta ensikertalainenkin ymmärtää, mitä aalloilla tapahtuu, aloitamme puheyhteydellä. Sähkötys – se, jolla Titanic-elokuvassakin lähetetään hätäviesti – on radioamatööriharrastuksen kovinta ydintä, eivätkä siihen kykene monet.

Sähkötyksen hallitsevat vain kokeneet harrastajat ja siitä Niemimaakin kertoo nauttivansa eniten.

”Siihen harjaantuu. Se on kuin lukisi kirjan tekstiä”, Niemimaa sanoo.

Mitä tulee puskaradiotoimintaan, Vammalan lukiossa kohta 30 vuotta opettanut Niemimaa on asiantunteva opas. Hän suoritti radioamatöörikurssin jo 1980-luvun puolivälissä, jolloin tutkintoa varten piti opetella myös sähköttämään.

Nykyisin sähkötystä ei tarvitse osata, eivätkä uusimmat harrastajat sitä välttämättä taida.

Niemimaa kertoo, että hän löysi puskaradiotoiminnan palattuaan harrastuksen pariin joitakin vuosia sitten ruuhkavuodet selätettyään. Nykyisin harrastuksessa yhdistyvät hänelle kaksi tärkeää asiaa; radioamatööritoiminta ja luonnossa liikkuminen.

”Voi ihailla maisemia, eikä ole mihinkään kiire”, Niemimaa tiivistää.

Pirunvuoren aukealla kalliolla tavoitteemme on kerryttää mahdollisimman paljon yhteyksiä eri radioasemiin. Jos vahvistettuja yhteyksiä muodostuu 44 tai yli, Niemimaa saa aktivoitua ”puskan”, eli kyseisen Pirunvuoren alueen. Toistaiseksi hänellä on aktivoituna 36 puskaa eri luonnonsuojelualueilla. Pirunvuoresta tulee 37:s, jos tulee. Varmaa se ei ole.

Onnistuminen riippuu radiosäästä, eikä se ole sama kuin hyvä sää. Nyt seuraa varoitus. Niemimaa nimittäin alkaa ”puhua fysiikkaa”. Hän selventää, miksi lyhytaalloilla voi saada yhteyden jopa toiselle puolelle maapalloa ja millä tavalla tämä on kiinni radiosäästä.

”Lyhytaallot lähtevät [asemalta] viistosti ylöspäin 100:n, jopa 300:n, kilometrin korkeuteen ilmakehään, jossa aurinko aiheuttaa atomien ionisaatiota. Aallot heijastuvat takaisin ja voivat pompata useammankin kerran maan ja ilmakehän yläosan välillä. Siihen perustuu se, että yhteydet ihanneolosuhteissa voivat ulottua jopa maapallon toiselle puolelle”, Niemimaa kertoo.

Yleensä ihanneolot ilmakehän yläosissa ovat Suomessa talvisin. Kesä on harmillisesti heikointa radiosään aikaa, mutta yrittänyt ei laiteta.

Käynnistämme aseman. Niemimaa valitsee ensiksi aaltoalueen ja varmistaa, että kyseinen taajuus on vapaa. Radiosta kuuluu ujellusta ja särinää. Kutsumme vastaanottajia ensin puheytymällä. Sekin kuulostaa aluksi salakoodatulta.

Niemimaa luettelee erilaisia kirjain- ja numeroyhdistelmiä. Niissä vilisevät asemien tunnusnumerot sekä esimerkiksi lyhenteet CQ ja 73. Ensimmäinen on yleiskutsu, jolla amatööri kutsuu mitä tahansa asemaa. 73 on lopputervehdys, johon yhteys usein päätetään. Hiljalleen merkitykset alkavat hahmottua.

Odotan, että pääsen vaihtamaan kuulumisia ihmisten kanssa eri puolille Eurooppaa, mutta joudun pettymään. Selviää, että radioamatööriharrastuksen idea ei suinkaan ole rupattelu.

Tärkeintä on yhteyksien saaminen, niiden vahvistaminen ja kontaktien kerääminen. Tätä varten Niemimaa täyttää lokikirjaa. Kiivaimmillaan lyijykynä sauhuaa tauotta, kun hän kirjaa ylös yhteyden saaneita radioasemia.

”Kun on hyvät radiokelit, mahdollisimman moni haluaa ottaa yhteyden. Siksi tässä ei aleta jaarittelemaan. Annetaan kuuluvuusraportti ja sanotaan moikat”, Niemimaa tiivistää.

Joskus, jos on rauhallista, hän vaihtaa tuttujen kanssa kuulumisia. Silloinkin radioamatöörisäännöt kieltävät tietyt puheenaiheet.

”Ei saa puhua politiikasta, ei uskontoon liittyvästä, ei kaupallisista asioista, eikä täällä saa alkaa mollata ihmisryhmiä.”

"Mutta siitä juuri tykkään – jos vertaa vaikka sosiaaliseen mediaan tai Facebookiin", Niemimaa sanoo.

Ensimmäiset yhteydet saamme Suomesta. Niemimaa luettelee etunimeltä henkilöitä ja paikkakuntia, jotka ovat hänelle harrastajapiireistä tuttuja. Ulkomailta kutsumme vastaa muun muassa slovakialaismies. Hän kutsuu Timoa tuttavallisesti nimeltä.

"Hän on tuttuja aikaisemmilta kerroilta. Olikohan nimi Joosef?" Niemimaa muistelee.

Lokikirjassa on kirjattuna nyt 19 yhteyttä. Tavoitteesta puuttuu 25.

Vaihdamme aaltoaluetta ja taajuutta, ja ulkomaisia yhteyksiä alkaa tulla Ranskasta, Belgiasta, Kreikasta, Sloveniasta, Puolasta, Saksasta, Italiasta ja Ukrainasta.

"Hello Timo. Greetings to Finland", viestittää eräs.

Pirunvuorelle yhteyden saavat Carlo Italiasta, Marec Puolasta ja Walter Italiasta. Sukunimiä radioaalloilla ei tunneta.

"Täällä kaikki ovat tasa-arvoisia ja tulevat eri ammateista. Aika moni on todennäköisesti kiinnostunut tekniikasta. On insinöörejä, muusikoita yllättävän paljon ja liikennelentäjiä", Niemimaa tietää.

Vartissa kokenut harrastaja kerää lokikirjaan yhteyksiä kahdeksasta Euroopan maasta.

"Nämä ovat aika tavallisia maita ja aika tavallinen määrä", Niemimaa summaa.

Parin tunnin jälkeen kontakteja on jo 43. Tavoitteesta puuttuu enää yksi, kunnes mies Kymenlaaksosta huhuilee aalloilla.

"Terve Timo. Hyvin kuuluu Kuusankoskelle."

Puskaradiotoiminta

Puskaradiotoiminta (World Wide Flora & Fauna) on radioamatööriharrastuksen osa, jossa kannettava radioasema viedään rekisteröidylle luonnonsuojelualueelle ja tämän jälkeen otetaan yhteyksiä muihin radioasemiin. Vastaanottava pää voi olla missä tahansa maailmalla; luonnonsuojelualueella tai esimerkiksi kotonaan.

Osa harrastajista on hunttereita, jotka yrittävät saada kokoon mahdollisimman paljon kontakteja kotoaan käsin. Osa on aktivoijia, jotka pystyttävät radioasemia luonnonsuojelualueille, eli "puskiin".

Puskaradiotoimintaan liittyviä luonnonsuojelualueita on Suomessa noin 2000 ja Sastamalassa noin 10-20.

Suomessa on noin 6000 radioamatööriä. Heistä aktiivisia puskaradisteja on muutama kymmenen. Sastamalassa aktiivisia toimijoita ovat Saku Metsälä ja Timo Niemimaa.

Radioamatööritoiminta (ja puskaradiotoiminta) on luvanvaraista. Harrastajat voivat käyttää enintään 1500 watin tehoisia radioasemia ja toimia vain tietyillä radioaaltoalueilla, jotta muu radioliikenne, esimerkiksi viranomaisien ja ilmailun viestiliikenne, ei häiriinny.

Toiminnassa käytetään kirjain- ja numeroyhdistelmiä, jotka perustuvat radioaikojen alkuun, jolloin viestintä oli ainoastaan sähkötystä. Esimerkiksi "K" tarkoittaa kuuntelen ja "TU" thank you.